

Pyhäinen neuvo yhteiselle kansalle, kuinga parhain woipi paranda tarttumaista lawantautia.

1836

Tarttumainen lawantauti ilmoittaa itsensä seuraavalla tavalla: pää on kipeä ja tuntuu ras-
kaalle, ikaan kuin mikä paino sitä painaisi, ko-
to ruumis on väsyksissä, ja kiivistää joka pai-
kasta erinomattain käsiä ja jalkoja, sairaalla on
wuorottain wilu ja wari, hänen kielsensä on kal-
we ja usein tahmanen ja lifanen, suussa on pa-
ha maku, eikä oli oikeaa ruokahalua; mutta wal-
dasuonten tykyntä on tuskin endistä pikaisempi,
paitti ildapuolessa päivää, koska poltto on ko-
wempi. Jos alusta alkain, ennenkuin tauti pää-
see woimaan, hankitaan otollisia lääkityksiä, ja
tehdään niinkuin tässä neuvotaan, niin tauti usein
kohta taukoaa, ja sairas kostuu kolmessa eli nel-
jässä päivässä. Kuinikään tauti tuntuu ruu-
miissa, niin sairaan pitää käymän wuoteeseen
potemaan, ja ottaman yffi offendo-pulweri,
eiä sen jälkeen nautitseman mitään, ennenkuin
on offendanut. Koska hän on ferran eli kah-
desti offendanut, niin pitää hänen runsaasti juo-
man hakiata eli lämmindä wettä, sillä se huojen-

daa ja enendää ofsendamisen, niin että ruumis
hiestyy, jonga jälkeen tulee helpotus. Sifoi-
minen on sangen hyvä, ja sen kautta tauti enäm-
mittain taukoaa, sentähden pitää sitä kaifella ta-
walla edesauttaman, niin että sairastunut hyvin peite-
tään lämpösille waatteilla, ja annetaan hänen juo-
da lämminä kauraliendä, joka on tehty kaura-
rynnistä, taikka wettä, keitettyä päiväakfara-
eli saunakufista (chamill = blommor). Koska niin
muodoin pää ja ruumiin kipu lakkaa, niin pi-
tää sairaan pari kolme päivää pysymän suojassa,
ja olemassa waatteissa, niin että ruumis on läm-
pimänä, eikä ottaman kuin wäheisen ruokaa, niin
hän kostuu. Mutta jos ei ruumis vielä tunnu
oikein terveelle ja watsa on kova, niin saapi sai-
raalle antaa senlaista lääkitystä, joka kohtalai-
sesi awaa watsan, johon tarpeeseen parhain sopii
Engelskan suola eli muu digestiwi-pulwe-
ri; sitä otetaan illoin ja aamuin pari näpillistä
eli teelusikallista kerralla.

Mutta jos tauti yldyy, ja mieli käypi tahma-
semmaksi ja kiihoksi, ja sairastunut usein
heräilee, ikään kuin peljästyneenä, ja on warsin
lewotoin, jos hän alkaa hauraila, ja pienosia
kirpua pureman näköisiä weripilkkoja siellä täällä
ihossa ilmestyy, ja woimattomuus enänee, silloin

pitää sairaalle annettaman jotakuta wienombaa la-
wantaudin lääkitystä, josta saadaan taikka kirk-
koherralda, taikka terveys komitetin wirtamiehil-
dä, jotta seurakunnalda siihen owat walitut. Jos
lewottomuus on airvan suuri, niin woipi sitäkin was-
taan antaa lääkitystä, ja sairaan päästä pitää ahke-
rasti hautoman kylmällä wedellä, johon sekoite-
taan ätiffää, jos sitä on. Sairasta pitää tarkein
warjeleman, ettei hän tule kylmäksi, eikä wilustu.
Muunlaiset parandamisen keinot pitää heitettämän
pois, eikä pidä sairaan kanssa yrittämän mitättö-
miä ja turhia huusauksia. Jos niin lääkitsee sai-
rasta, kuin tässä sanotaan, niin tauti tavallisesti
helpottaa yhdeksändenä wuorokaudena; milloin
niin muodoin, että ruumis koftalaisesti hiestyy,
jota pitää warosasti edesauttaman, milloin taas
ilman muuta merkkiä, kuin että kipu huokenee,
fieli alkaa puhdistua, ja lewollinen uni ja ruo-
kahu ilmaunduu.

Mutta koska sairas jälestä yhdeksättä wuo-
rokautta tulee vielä heikommasi, ja vielä enäm-
min hauraillee, ja aikawälistä waipuu sywään uni-
kornaan, ja koska hambaille ja huulille tulee musta
ja kuuva tahma, niin silloin pitää annettaman
nerwi-rohtoja, josta myös saadaan kirkkoher-
ralda, eli terveys komitetin miehildä. Koska tau-

din luondo muuttuu tällaiseksi, niin ei se helpota
ennenkuin 14:llä eli 21:llä vuorokaudella. Jos
sairas tulee taudissansa kuuroksi, niin se on use-
asti hyvä merkki.

Suonen-iskeminen ja kaikki muut verenlaske-
miset ovat enimmäittäin pahendavaiset, sentähden
ei kenenkään pidä niihin puuttuman ilman lääkä-
rin erinäistä käskeä. Ei pidä ottaman senlaisia
lääkityksiä, joista watsa rupeaa juoksemaan, eikä
kylmettämän sairasta.

Paras juoma on sairaalle kaura- eli otraryh-
nistä keitetty wesi, mutta ruokaa ei saa sairaalle
andaa, ennenkuin hän on kostumassa päin; sil-
loin ovat kaura- eli otraryhystä tehty putro, suo-
lanen ja tuores kala, liha j. n. e. soveliaat ruoat.

Siinä huoneessa, jossa sairastuu, pitää
ilma pidettämän puhtaana, sillä tavalla, että aina
wähän puita poltetaan, ja harvoja wiskataan lattial-
le. Siinä wuoteessa, missä sairastuu, ei saa
lufaan muu maata.

Tätä tautia wältetään paraiten, koska kawa-
taa wilustumista; erinomattain pitää watsaa ja
jalfoja warjeleman, ettei ne kastu, eikä tule wi-
luiksi.